

Uit de oude doos

HERINNERINGEN AAN DE AKU

Schrijver dezes heeft ook een paar jaar deel uitgemaakt van de talrijke mensen die ooit in dienst van de AKU-fabrieken zijn geweest, zonder echter de pretentie te bezitten om maar iets van het enorme bedrijf af te weten. Het betekende mijnerzijds min of meer een noodsprong; het was oorlog en het werk in de bouwvakken liep zienderogen terug. Zodoende heb ik van 1942 tot half september 1944, zij het in zeer bescheiden mate, de AKU-gelederen versterkt.

De functie magazijnbediende duidde er al op dat ik geen hoogvlieger zou worden. Overigens was het geen onaardig werk; je deed heel wat materiaalkennis op en je werd er niet moe van al werd het wel slecht betaald. Maar dat kwam omdat het werk voor ongeschoolden betrof. Bovendien lange werkdagen, van 's morgens zeven tot 's middags vijf uur, met twee onderbrekingen van twintig minuten. Vijf minuten voor aanvangstijd klonk een doordringende fluit en bij het tweede signaal had je maar op je post te zijn.

De arbeidsdiscipline was vrij streng en werd ondersteund door een uitgebreid promotiesysteem. Van arbeider kon men, via eerste man, voorman, ondermeester zelfs tot meester opklimmen, hetgeen verschillende mensen inspireerde want daarmee steeg ook de inhoud van het loonzakje.

Helaas ben ik op de onderste sport blijven steken en werd me al gauw duidelijk dat je daar niets te zeggen, maar wél veel te verantwoorden had. De materialen werden afgetekend op een bon en vervolgens getekend door de meester van de betreffende afdeling. Wij haalden het gevraagde, schreven het af op een voorraadkaart die bij elk artikel hing, gevolgd door je handtekening. Regelmatig werden de voorraden, op de zogenoemde stokkaart aangegeven, gecontroleerd; mochten de aantallen niet kloppen, dan kon de controleur aan de hand van de ondertekening direct zien wie hij hebben moest en werd de zaak onderling opgelost. Lukte dat niet, dan was de boot aan en kwam de baas zelf op de proppen.

KLOMPSOKKEN

Onze meester was een man van weinig woorden, wat echter danig veranderde als zijn ideaal, alles tot in de kleinste onderdelen verantwoord, verstoord dreigde te worden, hetgeen ik al gauw ondervond. De mensen in de zogenaamde natte afdelingen droegen klompen en konden klompsokken krijgen. In mijn onkunde had ik een paar van die vilten dingen – waarde tien cent – gegeven aan een man die er geen recht op had. De baas had dat al gauw door en sommeerde op hoge toon ze terug te halen. Dus sjouwde ik voor dat dubbeltje het enorme fabriekscomplex af om uiteindelijk de onrechtmatige eigenaar op te sporen. Bijkans de hele middag ging erin zitten maar dat bleek geen enkel bezwaar. Hoofdzaak bleef dat de fout was hersteld.

Spinner op klompen

Op zo'n groot aantal werknemers zijn er altijd die het wel geloven en uitslovers; tot de laatste categorie behoorde onze voorman. Tussen half twaalf en half twee mocht het hoger personeel, dus ook onze meester, naar huis om te eten. Begrijpelijk dat de rest het dan wat kalmer aandeed, met uitzondering van onze voorman, die ging op volle kracht door.

THERMOMETERS

Zo zat ik eens met een collega verscholen achter wat rollen papier en zagen we hem druk doende in het tussenmagazijn, de ruimte waar de aangevoerde goederen worden gekeurd. Hij sjouwde met een grote doos thermometers, struikelde plotseling en met een knal viel de inhoud in scherven op de grond. Verschrikte keek hij om zich heen, zag niemand en greep bezem en bats om de hele troep in de afvalbak te gooien. Toen maakte hij echter de fout om de hele bak niet meteen naar de afvalputten te brengen, want later op de middag vond de meester, zij het bij toeval de troep.

Hij was in alle staten, wij werden op het matje geroepen, maar ondanks het geknetter werd hij niets wijzer. Uiteindelijk nam de voorman (!) uit hoofde van zijn functie onverdacht, het voor ons op en zei: "Och mijnheer wij komen er toch niet achter, laat de zaak maar rusten. Het is natuurlijk een ongeluk geweest, dat had mij ook kunnen overkomen".

In deze omgeving heb ik dus een paar jaar gewerkt en zoals eerder gezegd, gezien de omstandigheden, niet met tegenzin. Wel waren er twee nadelen: bij winterdag werd de grote ruimte niet verwarmd waardoor je soms verrekte van de kou en er mocht niet gerookt worden. Dat laatste was in een afgelegen hoekje nog wel op te lossen. En al snoof de baas tijdens zijn controletochten hoorbaar, hij kon moeilijk vaststellen van wie de lucht afkomstig was.

Wel ben ik gaan begrijpen hoeveel werknemers, naarmate zij langer in dienst waren, zich bij het bedrijf betrokken voelden. Als op een verjaardag of andere bijeenkomsten wat AKU-mensen aanwezig waren, draaiden hun gesprekken steeds op nieuws van de fabriek.

Zover heb ik het niet kunnen brengen; tijdens het bombardement van 17 september 1944 werd ook het magazijn vernield en dat betekende het einde van mijn AKU-carrière.

Magazijn na het bombardement van september 1944